

Позиція Полтавського полку в подіях на Полтавщині

Навесні 1708 року основна частина Полтавського полку за наказом Петра I була відправлена на Дон для придушення повстання під проводом Кіндрата Булавіна. Його очільник Іван Левенець залишився у Полтаві. Полковник був прибічником Івана Мазепи, якого сам гетьман у листах називав «мой зычлывый приятель». Із історичних джерел відомо, що Левенець був присутній на нараді в Батурині у жовтні 1708 року, а значить був посвячений у плани гетьмана.

Після переходу Мазепи на сторону шведського короля московське командування не довіряло Левенцю. Він проігнорував накази Петра I: не поїхав до Глухова на «вибори» нового гетьмана й не заарештував мазепинців та полкову старшину, яка безперешкодно покинула Полтаву. У середині листопада 1708 року охтирський полковник Осипов доносив канцлеру Григорію Головкіну : «Полтава издавна нестатечная, и теперь в ней добра не сподевайтесь... бо там знайдуться мазепины и орликовы приятели, а чуйкевичев рожоний брат, полковой писарь, всему голова». Гетьманські листи у полтавських церквах зачитували з великою пошаною.

У грудні 1708 року московське військо зайняло Полтаву. Із січня 1709 року Левенець був під домашнім арештом, його родину як заручників вивезли до Харкова; в березні і самого полковника відправили до цього міста.

У березні 1709 року південні сотні Полтавського полку забезпечили безперешкодний прохід запорожців на з'єднання з Мазепою та Карлом XII, про що повідомив Олександр Меншикову Карл Ренне: полтавський полк «заплутовал и пристал к Запорожцам».

Підтвердженням цьому є й універсал гетьмана Івана Скоропадського від 13 липня 1709 року: «Відомо нам, гетьману, що під час зради Мазепиної многі полку полтавського військові і посполиті люди, зваблені будучи хитрістю Мазепи... стали противитися військовим порядкам». Універсал підтверджує і той факт, що гетьмана Мазепу підтримали і рядові козаки полку. У відповідь за наказом Петра I

загін полковника Яковлева повністю вирізав населення містечок Маячка, Нехвороща, Кишенька, Келеберда, Переволочна.

Не вся полтавська старшина підтримала гетьмана. За підрахунками дослідника історії Полтавського полку Володимира Мокляка, прихильниками мазепиної політики були 7 із 19 відомих за джерелами представників полкової та сотенної старшини. Стільки ж і промосковськи налаштованих старшин. Вірними Петру I залишилися родини Кочубеїв, Буцьких, Черняків. За цю вірність вони були щедро обдаровані маєтностями, які відібрали у мазепинців. Іван Черняк після Полтавської битви був призначений Петром I полтавським полковником. Про решту відомості відсутні.

У Полтавському полку після червневих подій 1709 року було повністю змінено всю вертикаль полково-сотенної старшини, яка активно чи співчутливо поставилася до виступу Івана Мазепи.